

TRƯỚC THÀNH QUẢ CỦA 5 NĂM NGHIÊN CỨU KHOA HỌC VỀ NHÀ Ở*

VŨ KHIÊU

I. VẤN ĐỀ NHÀ Ở

Hôm nay chúng ta cùng nhau nghiệm thu một chương trình khoa học quan trọng. Chương trình phải giải quyết một trong những vấn đề cấp thiết nhất của nhân dân ta. Kết quả nghiên cứu của Chương trình không những đang được chờ mong từ phía Nhà nước mà còn từ phía các tầng lớp nhân dân. Phạm vi nghiên cứu của Chương trình bao gồm rất nhiều vấn đề rộng lớn. Cuộc sống đã đề ra một loạt những câu hỏi phức tạp và khó khăn mà Chương trình phải cấp thiết trả lời.

Nạn thiếu nhà của nhân dân ta nhất là ở các thành phố đang ở một mức độ rất trầm trọng. Tình trạng hiện nay gây ra cho cuộc sống gia đình khá nhiều chuyện khó khăn, vất vả. Tình trạng trầm trọng càng trầm trọng thêm do mức sinh đẻ vẫn quá nhanh mà độ hư hỏng của nhà ở lại quá nhiều.

Từ mấy chục năm nay, chúng ta đã ghi nhận những nỗ lực to lớn của toàn Đảng, toàn dân Đại hội lần thứ IV của Đảng đã coi việc xây dựng nhà ở là nhiệm vụ hàng đầu và mục tiêu cao nhất của kế hoạch phát triển kinh tế. Nhưng cho đến nay, mục tiêu ấy chưa thể đạt tới và nhiệm vụ ấy chưa thực hiện được bao nhiêu.

Ngân sách dành cho nhà ở chưa được nhiều, đối với tình hình khó khăn về kinh tế tài chính như hiện nay thì đó cũng đã là cố gắng rất lớn. Ngành xây dựng và kiến trúc đã có những nỗ lực phấn đấu rất cao. Tuy nhiên, hiệu quả vẫn chưa đáp ứng được lòng mong muốn chung của mọi người.

Trong tình hình này, lịch sử đã đặt lên vai giới khoa học *trách nhiệm và vinh dự* góp phần giải quyết vấn đề cấp thiết này của đất nước.

Những câu hỏi được đặt ra cho chúng ta là những gì?

1. Có những biện pháp gì để ngay trong tình hình hiện nay vẫn giảm bớt được những khó khăn cho nhân dân về ở?

2. Trong tình hình ngân sách dành cho nhà ở còn quá thấp, làm thế nào để thực hiện tốt phương châm Nhà nước và nhân dân cùng làm, khai thác và sử dụng hợp lý các nguồn vốn từ trong nhân dân cả trong nước và ngoài nước?

3. Làm thế nào phát huy được tài năng và trí tuệ của các nhà xây dựng và giới khoa học, nhất là trong ngành kiến trúc và xây dựng, để ứng dụng được những thành tựu khoa học - kỹ thuật mới nhất của thế giới vào hoàn cảnh cụ thể của nước ta?

4. Trong lúc quỹ nhà ở còn quá ít ỏi như ở nước ta, làm thế nào để có một chính sách hợp lý trong tất cả các khâu quản lý, phân phối sử dụng, bảo quản?

* Phát biểu tại Hội đồng nghiệm thu Chương trình *Tiến bộ khoa học - kỹ thuật về nhà ở (26-01)*.

Toàn bộ những vấn đề phức tạp đó đã được đặt ra trước Ban chủ nhiệm Chương trình và các đồng chí tham gia các đề tài.

Suốt trong 5 năm vừa qua, các đồng chí đã tiến hành công việc với một tinh thần trách nhiệm rất cao và đã dành tâm huyết của mình vào một nhiệm vụ cấp bách của đất nước.

II. NHỮNG KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC

A. Ban chủ nhiệm Chương trình đã đặt toàn bộ vấn đề nhà ở dưới một cái nhìn toàn diện.

- Các đồng chí đã sớm xác định tinh chất phức hợp của Chương trình và đặt ra vấn đề nghiên cứu liên ngành với sự tham gia của 8 Bộ và 32 Viện nghiên cứu với hàng nghìn cộng tác viên. Chúng ta có thể vui mừng mà nói rằng đây là một công trình tiêu biểu cho sự phối hợp chặt chẽ giữa khoa học xã hội, khoa học tự nhiên và khoa học kỹ thuật.

Không phải ngẫu nhiên mà các đồng chí đã đặt lên hàng đầu trách nhiệm của *xã hội học*. Không phải vì xã hội học là bộ môn quan trọng nhất, mà chính vì nó phải đi trước một bước để phát hiện ra tình hình, đặc điểm và nhu cầu từ các mặt của đời sống xã hội. Một số nhà kiến trúc trên thế giới ngày nay đã nêu lên tính thiết yếu của sự hợp tác chặt chẽ giữa những nhà kiến trúc và những nhà xã hội học.

Ban chủ nhiệm Chương trình đã ngay từ đầu đặt ra vấn đề nghiên cứu đặc điểm thiên nhiên, xã hội cùng cơ sở vật chất của đất nước. Với điều kiện đó, các nhà khoa học mới có khả năng sáng tạo và có những phát minh mới, mới vận dụng được thành tựu vào công việc của mình. Các đồng chí đã quan tâm đến vấn đề truyền thống và tập quán của dân tộc. Ngày nay, chúng ta vừa phải chống chủ nghĩa bảo thủ, và nhượng bộ trước những tập quán cũ đã lỗi thời vừa phải chống chủ nghĩa hư vô, coi nhẹ tâm lý cổ truyền của dân tộc.

B. Cuộc điều tra nghiên cứu đã được tiến hành trên nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội

1. Về tình trạng ở và nhu cầu ở của nhân dân ta

a) Chương trình đã thống kê được quỹ nhà ở và đối chiếu với dự báo dân số trong cả nước, dân số các đô thị, nhân khẩu ở mỗi gia đình. Từ đó, các đồng chí đã có cái nhìn khái quát về nhu cầu ở của nhân dân mà nêu lên phương hướng thoả mãn những nhu cầu ấy.

b) Chương trình đã phản ánh được hiện trạng ở. Nhân dân ta nói chung đang sống với những điều kiện ở quá thấp kém, nhất là tại nhiều khu phố cũ ở các thành phố. Diện tích ở quá nhỏ lại cộng thêm điều kiện vệ sinh thấp kém đang gây nhiều hậu quả xấu trong đời sống nhân dân.

Các đồng chí đã dành nhiều công phu để điều tra tỉ mỉ về ánh sáng, độ ẩm, dưỡng khí, tiếng ồn trong các gian nhà chật chội ấy. Từ tình trạng đó, các đồng chí đã phản ánh sự giảm sút về sức khoẻ, những khó khăn trong lao động, sinh hoạt, học tập, những trở ngại trong săn sóc người già, giáo dục trẻ em. Chúng ta đều biết rõ những

hậu quả xã hội của tình trạng này: sự bất hòa trong gia đình, trong thôn xóm, sự suy thoái của thuần phong mỹ tục, sự hư hỏng của nhiều thanh niên.

c) Chương trình đã điều tra về tâm lý, nguyện vọng của các tầng lớp cư dân về diện tích ở, về cách bố trí căn hộ, về nhu cầu dịch vụ, về chính sách phân phối. Tôi vui mừng thấy rằng những kết quả nghiên cứu tuy mới là bước đầu đã được đông đảo nhà thiết kế tham thảo và vận dụng.

2. Sự thống nhất giữa khoa học và thực nghiệm trong công tác quy hoạch và thiết kế.

Chương trình đã thành công trong việc nghiên cứu và xây dựng những bản quy hoạch về các tiểu khu, về khu ở ít tầng, về các thị trấn, về đồng bằng sông Cửu Long. Những tiến bộ khoa học này nếu như sớm được đưa vào ứng dụng thì sẽ rút ra được nhiều kinh nghiệm và sẽ tránh được tình trạng xây dựng một cách tự phát, tùy tiện như ở một số địa phương hiện nay, vì sau này, khi quy hoạch mới đòi hỏi phải đi làm lại thì lúc đó sẽ gặp nhiều khó khăn.

b) Chương trình đã cung cấp được một số mẫu nhà cho các vùng khác nhau và các thành phần xã hội khác nhau. Do thiếu các mẫu nhà thích hợp, nhân dân ở hầu hết các miền đã tự động tạo ra nhiều kiểu nhà. Rất tiếc là đã có nhiều kiểu lờ làng, không đẹp mắt, không thuận tiện... Hy vọng rằng những mẫu nhà sẽ được sáng tạo và phổ biến nhiều hơn nữa để nhân dân có thật nhiều kiểu để lựa chọn.

c) Các đồng chí đã có nhiều thành công trong việc bố trí một cách hợp lý các căn nhà, tổ chức khu phụ, sáng tạo nhiều kiểu bếp đun, tạo được nhiều điều kiện thuận lợi cho người nội trợ.

d) Việc nghiên cứu nội thất đã dẫn tới nhiều kiến nghị hợp lý. Tình trạng hiện nay là các loại đồ đạc chiếm 50% diện tích ở. Việc thiết kế nội thất và phát triển công nghiệp đồ dùng trong nhà là một nhu cầu cấp thiết để ngay trong tình trạng khó khăn này, các gia đình có thể một phần nào cải thiện được cuộc sống cho thoải mái hơn, văn minh hơn.

C. Những sáng kiến, phát minh từ góc độ kỹ thuật.

Một loạt đề tài kỹ thuật đã thành công do các tác giả đã nghiên cứu nghiêm túc và đã có rất nhiều sáng tạo. Trong kỹ thuật xây dựng nhà ở, thế giới đã đạt được nhiều thành tựu to lớn. Những vấn đề đầu phải là sao chép một cách giản đơn những công thức sẵn về các mặt phương pháp và kỹ thuật. Thành công của các đồng chí là ở chỗ trên cơ sở kinh nghiệm phong phú của bản thân, tính toán khả năng của đất nước, suy nghĩ về nguyên vật liệu của bản địa để tìm tòi và sáng tạo. Tôi tin rằng việc sớm đưa những thành quả nghiên cứu này vào công việc thiết kế và xây dựng sẽ sớm tạo được những chuyển biến mới trong quá trình xây dựng của chúng ta.

III. NHỮNG NHIỆM VỤ CÀN TIẾP TỤC

Nhìn lại quá trình hoạt động nghiên cứu của Chương trình 26 - 01, tôi nghĩ rằng các đồng chí đã nêu lên được nhiều tiến bộ khoa học có thể phục vụ thiết thực cho việc giải quyết nhiều vấn đề đang được đặt ra trên đất nước. Với một thời gian ngắn ngủi 5 năm, trong phạm vi nghiên cứu của Chương trình, các đồng chí đã hoàn thành nhiệm vụ *một cách xuất sắc*.

Nghiên cứu về nhà ở là một công việc không bao giờ được chấm dứt, nhất là trong hoàn cảnh nước ta. Chương trình nghiên cứu này mới nhằm giải quyết những vấn đề cấp thiết của chặng đường đầu tiên.

Một số vấn đề cần được đi sâu thêm:

1. Tiếp tục nghiên cứu về cơ cấu kinh tế xã hội để từ đó có những dự báo chính xác hơn nữa về tương lai nhà ở của Việt Nam. Chúng ta đã bước đầu nắm được nhiều khía cạnh xã hội của nhà ở. Trước mắt, trong dự báo về cơ cấu xã hội của Việt Nam, cần đi sâu thêm về tình trạng ở của công nhân, trí thức, một số thành phần xã hội khác.

2. Chúng ta đã bước đầu nhìn thấy khả năng to lớn về tiền vốn từ nhà nước và từ nhân dân, từ trong nước và cả từ ngoài nước. Cần tiếp tục đi sâu để có chính sách khai thác và sử dụng các nguồn vốn ấy một cách hợp lý hơn, có hiệu quả hơn.

3. Trên đà ứng dụng những tiến bộ khoa học - kỹ thuật hiện nay, cần đẩy mạnh hơn nữa các công trình nghiên cứu, phát huy về sáng tạo vô tận của giới khoa học chúng ta trong việc này.

4. Tiếp tục nghiên cứu về chính sách nhà ở của Đảng và Nhà nước để không ngừng hoàn thiện công tác quản lý nhà ở trong hệ thống quản lý đô thị hiện nay.